

Okruhy otázek ke státním závěrečným zkouškám pro
UČITELSTVÍ VV pro 2. stupeň ZŠ a SŠ (navazující magisterské studium / maior, minor)

Na zkoušení u studia UVV maior a minor (část I. a, b, c) je vyhrazeno celkem 30 minut, tzn., že na každou část zkoušky je určeno 10 minut.

Část I.

1.

a/ Vznik a vývoj dětského výtvarného projevu, jeho charakteristické znaky, zvláštnosti jednotlivých vývojových etap dětského výtvarného projevu a specifika iniciace dětské a studentské výtvarné tvorby v jednotlivých obdobích vývoje.

b/ Starověké civilizace a jejich akcentace v uměleckých projevech 19. až 21. století.

c/ Habánská lidová hrnčina a její historický kontext, technika, vliv na lidovou keramiku. Majolika.

2.

a/ Vhodné pedagogické přístupy v krizovém období dětského výtvarného projevu. Specifika výtvarného projevu dospívajících a jeho přijetí v přirozené podobě v rámci pedagogické praxe. Mládež a grafické projevy ve veřejném a soukromém prostoru (street art, grifonáž apod.).

b/ Umění přírodních národů jako jeden z inspiračních zdrojů evropských avantgard i dneška.

c/ Počátky keramické produkce na území Čech a Moravy, přehled kultur od doby kamenné do příchodu Slovanů.

3.

a/ Výtvarný projev a jeho teorie v díle významných odborníků, psychologické a sociální aspekty výtvarné tvorby, fáze tvůrčího procesu a role pedagoga v jeho iniciování a vedení. Komplementarita výtvarné intuice a obrazového myšlení ve výtvarném vyjadřování, teorie Jeana Piageta a Rudolfa Arnheima.

b/ Antické umění a jeho vliv na renesanční a klasicistní tvorbu. Antické inspirace v umění 20. a 21. století.

c/ Keramika starověkých kultur (Egypt, Řecko, Etruskové, Řím).

4.

a/ Typologie dětského výtvarného projevu z pohledu psychologie a teorie výtvarné formy. Zohlednění typů výtvarného vyjadřování ve výtvarné edukaci, využití teorie v praxi.

b/ Pomník, sochařský objekt, mikroarchitektura ve veřejném prostoru. Vybrané realizace od dob antického Říma po dnešek.

c/ Objev a vývoj porcelánu v Evropě. Významná centra jeho produkce. Výrazné umělecké osobnosti v historii i současnosti.

5.

a/ Diagnostická a estetická funkce dětského výtvarného projevu. Výtvarný projev a jeho role v životě člověka, antropologické kořeny umění a dětského výtvarného projevu, podobnosti mezi projevy dětí a přírodních národů.

b/ Magické, rituální a náboženské funkce artefaktu (objektu) ve výtvarné kultuře středověku. Konceptuální podoba objektové tvorby ve 20. století.

c/ Analýza uměleckého díla – stylové aspekty, ikonografický a ikonologický výklad, fyzikálně-chemické techniky a postupy využitelné při analýze uměleckého díla.

6.

a/ Počátky školní výtvarné edukace a její didaktiky (18. a 19. století), kreslení jako školní předmět a počátky jeho didaktické reflexe; cíle kreslení v 18. a 19. století, charakteristika dobových metod a jejich kritické posouzení v kontextu dnešních přístupů.

b/ Vliv gotického stavitelství na architekturu následujících staletí. Gotické inspirace v umění 20. a 21. století.

c/ Keramická tvorba v českém prostředí na přelomu 2. a 3. tisíciletí. Významné osobnosti a mezinárodní symposia.

7.

a/ Historie vyučování kreslení a „umělecké výchovy“ do první poloviny dvacátého století, výtvarná edukace a její didaktická reflexe v době výtvarných avantgard. Avantgardní výtvarná učiliště a edukativní experimenty; tvorba avantgardních výtvarných skupin jako inspirativní zdroj pro výtvarnou pedagogiku.

b/ Ideje humanismu v uměleckém projevu renesance. Manýrismus, jeho kořeny a charakteristické rysy. Aplikace jejich tvůrčích postupů v umění ve 20. a 21. století.

c/ Role kresby v období renesance.

8.

a/ Hnutí za uměleckou výchovu, vývoj výchovy uměním a jejích podob v praxi; teoretická vymezení výchovy uměním a jejího smyslu (od podnětů J. Ruskina, W. Morrise či A. Lichtwarka a jejich českých následovníků – až po Herberta Reada a další autory).

b/ Evropské barokní malířství a jeho regionální specifika. Inspirativní význam barokní malby pro umění následujících staletí.

c/ Kresba jako přípravná studie i finální umělecké dílo v období baroka.

9.

a/ Vztah výtvarného umění a výtvarné pedagogiky. Úvahy umělců jako zdroj inspirace didaktiky výtvarné výchovy, přesah tvorby umělců do oblasti edukace (Joseph Beuys, Paul Klee a současní umělci jako Petr Nikl, František Skála, Kateřina Šedá a další). Edukativní projekty iniciované výtvarnými umělci.

b/ Romantismus a tvůrčí koncepce historizujících slohů. Historismus a tradicionalismus v architektuře 18. až 21. století.

c/ Prostorotvorné možnosti textilního vlákna na příkladech děl textilních umělců 2. poloviny 20. století.

10.

a/ Vznik a historie organizace INSEA. Osobnosti světové a české výtvarné pedagogiky vystupující na kongresech INSEA. Klíčová témata symposií INSEA pořádaných v posledních dvaceti letech Českou sekcí INSEA.

b/ Symbolismus a jeho významové souvislosti s uměním 20. století (secese, metafyzická malba, surrealismus, fantaskní realismus atd.). Význam Munchova díla pro rozvoj moderního výtvarného projevu v 1. desetiletí 20. stol.

c/ Kresba v umění symbolismu a secese.

11.

a/ Formování teorie a praxe výtvarné výchovy u nás v šedesátých a sedmdesátých letech 20. století, osobnost Jaromíra Uždila, Igora Zhoře, Jiřího Davida a dalších odborníků. Generační názory a akcenty v díle zmíněných teoretiků.

b/ Expresionismus jako umělecké hnutí, jeho projevy v jednotlivých evropských centrech.

c/ Počátky fotografické tvorby, piktorialismus 19. století, fotomontáže v krajinářské a portrétní fotografii v 19. století, počátky humanistické fotografie.

12.

a/ Metodické řady a projekty ve výtvarné výchově. Zhořovy „školy výtvarného myšlení“ a didaktické publikace. Role výtvarného projektu ve výuce výtvarné výchovy v pojetí Věry Roeselové, Karly Cikánové, Hany Dvořákové a dalších.

b/ Počátky českého moderního malířství a jeho evropské inspirace. Expresionismus, kubismus, kuboexpresionismus v českém výtvarném umění.

c/ Výrazové možnosti grafických technik a jejich využití v jednotlivých epochách.

13.

a/ Charakteristika současné výtvarné výchovy; cíle, obsahy a specifika výtvarné výchovy ve všeobecném vzdělávání; kurikulum výtvarné výchovy a obsahové domény státního kurikula; vztah výtvarné výchovy k dalším vzdělávacím oborům oblasti Umění a kultura; role výtvarného pedagoga v systému mnohaúrovňového kurikula.

b/ Sochařské tvůrčí koncepce v umění 20. století. Kubismus, expresionismus, abstrakce, kinetismus v sochařství. Vnitřní sochařský prostor.

c/ Výrazové prostředky kresby a jejich příklady v díle vybraných osobností.

14.

a/ Výtvarná edukace v českém středoškolském vzdělávání; specifikace a optimalizace výtvarného vyučování vzhledem k zaměření studijních programů na různých typech SŠ; komparace všeobecného vzdělávacího kontextu s odborným středoškolským vzděláváním.

b/ Abstraktní umění v euroamerickém prostoru, počátky, centra, osobnosti a proudy. Racionálně konstruktivní tendence v českém výtvarném umění. Minimalismus.

c/ Nejdůležitější tendence ve vývoji tapisérie 2. pol. 20. století.

15.

a/ Artefietika a její přínos pro výtvarnou výchovu. Styčné body a rozdíly mezi artefietikou a arteterapií. Význam výrazové hry pro motivaci výtvarného projevu, role reflexe ve výtvarné edukaci. Koncept a archetyp ve výtvarném projevu.

b/ Bauhaus, jeho historie, koncepce a představitelé. Pedagogické podněty Bauhausu.

c/ Značka, logo, logotyp. Problematika stylizace v grafickém designu.

16.

a/ Problematika tvořivosti, definice termínu; pojetí tvořivosti ve výtvarné výchově v průběhu 20. století až do současnosti; aspekty tvořivosti a faktory ovlivňující uplatnění tvořivosti ve výtvarném vzdělávání, znaky výtvarné úlohy podněcující tvořivost žáků.

b/ Impulsy dada a surrealismu formující vývoj výtvarné kultury 20. století. Výchozí aspekty surrealistické teorie a jeho výrazové prostředky, veristický a abstraktní surrealismus. Navazující tvůrčí projevy.

c/ Kresba jako jeden z výtvarných prostředků hnutí dada a surrealismu.

17.

a/ Projektová metoda ve VV – historie a současnost. Koncepce výtvarného projektu – příklady z teorie a praxe. Autorský pedagogický projekt a jeho prezentace, výtvarné řady, integrativní role tématu. Uplatnění intermediality ve výtvarném projektu.

b/ Architektura moderny, konstruktivismus a funkcionalismus. Mezinárodní sloh a jeho česká specifika. Proměna životního stylu a nové urbanistické koncepce.

c/ Meziválečná avantgarda, nová věcnost, „straight photography“ a konstruktivismus ve fotografii.

18.

a/ Námět ve výtvarné výchově. Výtvarná hra jako cesta k objevování vlastního námětu, „niterný námět“, výtvarná tvorba jako cesta poznávání. Role námětu ve výtvarném projektu a v koncepci dlouhodobého výukového programu na základní a střední škole.

b/ Abstraktní expresionismus a představitelé poválečného amerického umění. Projevy informelu, tachismu, lyrické abstrakce a jejich ohlasy v evropském i českém výtvarném umění.

c/ Obraz konzumní společnosti – projevy společenské kritiky v malířské tvorbě.

19.

a/ Klasické a netradiční formy prezentace dětské a studentské výtvarné práce. Specifika prezentace akčních edukativních činností ve výtvarné výchově. Hodnocení dětské a studentské výtvarné práce, problematika zpětné vazby a evaluace.

b/ Umění a reprezentace totalitní moci. Padesátá léta ve výtvarném projevu Československa. Socialistický realismus, architektura Sorely. Solitérní osobnosti a tvůrčí skupiny neoficiálního výtvarného života.

c/ Symbolická úloha textilu v dílech textilních umělců 2. pol. 20. století.

20.

a/ Muzejní a galerijní pedagogika u nás a v zahraničí. Galerijní animace a jiné formy zprostředkování uměleckého díla. Role workshopu a dalších organizačních forem při edukativní činnosti v muzeu či v galerii.

b/ Neodadaismus, pop-art, nová figurace a jejich společensko-politický kontext v euroamerickém prostoru. Specifičnost soudobé tvorby v Československu.

c/ Abstrahování, abstrakce – objasnění pojmů. Vývoj abstraktního umění a jeho proměny v jednotlivých slohových etapách.

21.

a/ Vymezení speciální výtvarné výchovy a rozdílů mezi arteterapií a výtvarnou edukací jedinců s postižením. Představení současných inkluzivních a integrativních přístupů, filozofie a problémy společného vzdělávání, historie přístupů k tvůrcům s postižením, prolínání s kontextem art brut.

b/ Integrace pohybu do výtvarného umění dvacátého století. Interaktivní projekty.

c/ Figurální tendence v prostorové tvorbě současnosti.

22.

a/ Výtvarný projev a mentální, smyslová, tělesná jinakost; různé typy postižení a jejich vliv na výtvarný projev člověka; kontext disability art, crip culture atd. – proměny náhledů na výtvarnou edukaci žáků s postižením.

b/ Nová koncepce materiálu v umění 20. století. Objekt a instalace. Arte povera.

c/ Šperk jako objekt v díle významných světových osobností 20. a 21. století.

23.

a/ Problém kvality výtvarné výchovy z hlediska učitelovy práce s oborovými obsahy; faktory kvality ve vztahu ke kurikulárnímu rámci, obsahovým úrovním, k mateřské disciplíně výtvarné výchovy a specifickým výtvarné výchovy; faktory kvalitní výtvarné edukace.

b/ Architektura brutalismu, high-tech a dekonstrukce – výchozí principy a ozvuky v českých zemích.

c/ Veřejný prostor, urbanismus a role péče o památkové objekty.

24.

a/ Vymezení fenoménu art brut a počátky zájmu o tvorbu outsiderů a lidí s psychickým onemocněním či jinou mentální jinakostí. Osobnosti art brut – umělci, teoretici a sběratelé. Role výtvarného projevu v životě tvůrců art brut a outsider art; instituce na podporu tvůrčích aktivit pro minoritní skupiny.

b/ Akční umění – happening, hnutí Fluxus a jeho návaznosti. Performance – představitelé a příklady. Intermediální projevy, jejich počátky a současnost.

c/ Vývoj dokumentární a inscenované fotografie druhé poloviny 20. století, Newyorská škola fotografie, nové tendence ve fotografii na přelomu milénia, fotografické sbírky v ČR.

25.

a/ Významné osobnosti současné české výtvarné pedagogiky a jejich dílo. Vývojové tendence didaktiky výtvarné výchovy po roce 2000, klíčová témata a narativy oboru; komparace současných přístupů s historickými názory a podobami výtvarného vyučování, kritické zhodnocení.

b/ Konceptuální umění, výklad pojmu a teoretická východiska. Land art, jeho kořeny a charakteristika v českém prostředí i v zahraničí.

c/ Netradiční formáty a techniky v českém a světovém malířství 20. a 21. století.

26.

a/ Role nových médií a intermedialita ve výtvarné výchově. Výhody a rizika využívání digitálních prostředků a technických zařízení v tvorbě žáků v kontextu jejich vývojových a psychologických zvláštností a dalších aspektů výtvarné edukace. Způsoby začlenění ICT do výtvarné edukace.

b/ Hyperrealismus, práce s fotografií, new painting. Filmová tvorba a její filiace s výtvarným uměním, instalace a videoart.

c/ Aktuální tendence ve figurální malbě – příklady ze současné české i zahraniční malířské tvorby.

27.

a/ Mediálně satureovaná společnost a výtvarná edukace. Obecné i oborově specifické důsledky časté interakce s digitálními technologiemi a sociálními sítěmi; virtuální komunikace a dětský výtvarný projev. Vhodné pedagogické strategie v situaci digitálního přetížení.

b/ Expresionismus, kubismus, rondokubismus v architektuře Evropy a našich zemí.

c/ Obrazy s námětem všednosti a revival tradičních námětů v malbě v kontextu postmoderního vývoje umění, zdůvodnění těchto tendencí v umění konce 20. století.

28.

a/ Vizualní gramotnost: její vymezení v díle odborníků, role vizuální gramotnosti ve vzdělávání, problém obrazu, obrazivosti a myšlení obrazem; vizualita v současné společnosti, role VV v procesu pěstování vizuální gramotnosti žáků a jejich kritického myšlení.

b/ Teoretická východiska, základní rysy a příklady postmodernismu v architektuře, malířství a sochařství. Situace v českých zemích.

c/ Textil v dílech netextilních umělců 2. poloviny 20. století.

29.

a/ Výtvarná výchova a didaktické prostředky (včetně digitálních), technické a materiální vybavení pracovny a kabinetu VV, problematika učebnic. Vybrané didaktické prostředky a způsob jejich využití v praxi.

b/ Umění ve veřejném prostoru. Současní tvůrci a jejich realizace. Problematika graffiti a street art.

c/ Použití a významy jednotlivých barev v oblasti informační grafiky.

30.

a/ Tuzemské a zahraniční organizace zabývající se teorií a praxí výtvarné výchovy. Přehledy a soutěže dětského výtvarného projevu. Koncepte výstav žákovské tvorby jako autorské pedagogické dílo. Oborové časopisy a internetové zdroje.

b/ Umění jako protest, subverze a mystifikace. Aktivistické pojetí umělecké tvorby. Specifika českého prostoru (Pode Bal, Guma guar, Rafani, BKS, Ztohoven atp.).

c/ Důvody k vynalézání nových grafických technik, proměny a návraty starých technik, autorsky upravené techniky.